

XIYIMO XA SARS EKA MATIRHANELO YA XIBALO XA TIKHIRIPITOKHARENSI

Xiyimo xa SARS eka matirhanelo ya xibalo xa tikhiripitokharensi

PRETORIA, 06 Dzivamisoko 2018 – Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) byi ta ya emahlweni byi tirhisa milawu ya ntolovelo ya xibalo xa mali leyi ngehenaka eka tikhiripitokharensi naswona byi ta langutela leswaku vahakelaxibalo lava khumbhekaka va tivisa mimbuyelo kumbe milahleko ya khiripitokharensi tanihi xiphemu xa mali leyi ngehenaka leyi hakerisiwaka xibalo.

Vutihlamuleri byi le ka muhakelaxibalo ku tivisa mali hinkwayo leyi ngehenaka ya xibalo leyi yelanaka na khiripitokharensi eka lembexibalo leri va nga yi amukela kumbe ku yi hlengelela hi rona. Ku tsandzeka ku endla sweswo swi ta fikelerisa eka ntswalo na mindziho.

Vahakelaxibalo lava nga ri ki na mhaka yo tiya hi tithiransakixini to karhi leti katsaka tikhiripitokharensi va nga lava switsundzuxo eka SARS hi ku tirhisa tichanele to fana na Swiboho swa Tihlamuselo ta Milawu (hi ku ya hi muxaka wa thiransakixini).

Nkongomiso na nkumbetelo lowu engetelekeke mayelana na vumundzuku bya tikhiripitokharensi wu kuceterile swikombelo eka SARS ku nyika ndlela ya leswaku tikhiripitokharensi ku fanele ku tirhaniwa na tona njhani hi swikongomelo swa xibalo. Hambiswiritano, tanihilaha swi kombisiweke ha kona eka xitatimende lexi xa vuhangalasi bya mahungu, ku na rimba ra xibalo leri nga kona leri nga letelaka SARS na vahakelaxibalo lava khumbhekaka eka swiringanyeto swa xibalo swa tikhiripitokharensi, ku endla Noti ya Nhlamuselo ya le tlhelo leswi nga fanelangiki sweswi.

Khiripitokharensi (leyi xakahatiwaka hi Bitcoin) i kharensi ya xidijiti ya ka inthanete leyi nga kona hi ntalo eka mfumo wa inthanete. Nhlayo leyi kulaka ya vaseketeri yi seketela ntirhiso wa yona tanihi kharensi ya le tlhelo leyi nga hakelaka tinhundzu na vukorhokeri ku fana na tikharensi ta ntolovelo.

eAfrika-Dzonga, rito “kharensi” a ri hlamuseriwangi eka Nawu wa Xibalo xa Mali leyi Ngehenaka (Nawu). Tikhiripitokharensi a hi mali ya ximfumo eAfrika-Dzonga kumbe ku tirhisiwa swinene no amukeriwa eAfrika-Dzonga tanihi muxaka wa hakelo kumbe cincano. Tanihisweswo, tikhiripitokharensi a ti tekiwi hi SARS tanihi kharensi ya xibalo xa mali leyi ngehenaka kumbe Xibalo xa Mbuyelo wa Nxaviswa wa Nhundzu (CGT). Ematshan’wini, tikhiripitokharensi ti tekiwa hi SARS tanihi tinhundzu leti nga khomekiki hi ntumbuluko.

Loko ti ri karhi ti nga tumbuluxi khexe, tikhiripitokharensi ti nga vekelewa nxavo wo karhi lowu amukeriweke kumbe ku hlengeletwa tanihilaha swi hlamuseriweke hakona eka nhlamuselo ya “giroso ya mali leyi ngenaka” eka Nawu.

Ku landzela milawu ya ntlovelo ya xibalo xa mali leyi ngenaka, mali leyi ngenaka leyi amukeriweke kumbe ku hlengeletwa ku suka eka tithiransakixini ta khiripitokharensi ti nga hakerisiwa xibalo eka akhawunti ya mali ya tiko ehansi ka “giroso ya mali leyi ngenaka”. Hi le tlhelo mimbuyelo yeleyo yi nga tekiwa tanihi xuma hi ntumbuluko, tanihileswi swi vuriweke eka Xedulu ya Vunhungu eka Nawu wa xibalo ehansi ka xikombiso xa CGT.

Nkumisiso wa loko ku ve nhlengeleto kumbe amukelo i mali ya tiko kumbe xuma hi ntumbuluko swi ta ringetwa ehansi ka sisiteme ya nawu (laha ku nga ri ki na nkayivelo).

Vahakelaxibalo va faneriwile hi ku koxa tihakelo leti fambisanaka na mihlengeleto kumbe miamukelo ya khiripitokharensi, loko ku ve tirhiselo rero ra mali ri vangekile eka humeleriso wa mali leyi ngenaka ya muhakelaxibalo na hi swivangelo swa vuxavisi.

Mahundzuluxelo ya hakelo ya tshaku ya nga ha endliwa loko ku ve ya wela eka xikombiso xa CGT.

Mimbuyelo kumbe milahleko mayelana na tikhiripitokharensi ya nga tlawahatiwa hi ku anama hi ku fananisa na mixaka yinharhu ya swiyimo, laha xin'wana na xin'wana xi nyikaka masungulo eka switandzhaku swa xibalo swo hambanahambana:

- (i) Khiripitokharensi yi nga xaviwa hi ku tirhisa leswi vuriwaka “ku mayina”. Ku mayina swi endliwa hi ntiyisiso wa tithiransakixini ta le ka khomphyutara ta tibuku ta timali, leswi kumiwaka hi ku ololoxa tihlayo to tika ta khomphyutara. Hi ku tiyisisa tithiransakixini leti “mumayini” u nyikiwa vun'winyi bya swingwexe swintshwa leswi va ka xiphemu xa tibuku ta timali ta le ka inthanete.

Leswi swi nyika masungulo ya nhlengeleto kumbe amukelo wa xihatla eka humelelo wa ku mayiniwa ka khiripitokharensi. Leswi swi vula leswaku ku fikela loko khiripitokharensi yintshwa leyi ya ha ku xaviwaka sweswinyana ya xavisiwa kumbe yi cinciseriwa mali, yi khomiwa tanihi xitoko xa vuxavisi lexi nga fikeleriwaka emahlweni hi ku tirhisa thiransakixini ya khexe ya ntlovelo (tanihilaha swi hlamuseriweke hakona eka (ii) kumbe eka thiransakixini ya cincano tanihilaha swi hlamuseriweke hakona eka (iii) laha hansi.

- (ii) Vavekisi va nga cincisa kharensi ya laha kaya ku kuma khiripitokharensi (*kumbe hi tlhelo rin'wana*) hi ku tirhisa micincano ya khiripitokharensi, leyi nga na nkoka

eka timakete ta tikhiripitokharensi, kumbe hi ku tirhisa tithiransakixini ta phurayivhete.

- (iii) Tinhundzu kumbe vukorhokeri swi nga cincisiwa ku kuma tikhiripitokharensi. Thiransakixini leyi yi tekiwa tanihi thiransakixini ya cincano. Hikwalaho milawu ya ntolovelo ya thiransakixini ya cincano ya tirhisiwa.

Xibalo xa Nxavo wa Swimakiwa (VAT)

Nxopaxopo wa Mpimanyeto wa Lembe na Lembe wa 2018 wu kombisa leswaku matirhanelo ya VAT ya tikhiripitokharensi ya ta xopaxopiwa. Mbhasiso wa pholisi leyi kayiveleke eka mhaka leyi, SARS yi nge lavi ntsariso wa VAT tanihi n'waswimawusa eka swikongomelo swa mphakelo tikhiripitokharensi

Ku kuma vuxokoxoko byo tala, u komberiwa ku langutisa swivutiso leswi [yutisiwaka hi xitalo \(FAQs\)](#).